

Силабус курсу:

ПСИХОЛІНГВІСТИКА

СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

Ступінь вищої освіти:	бакалавр
Спеціальність:	014.01 «Середня освіта (українська мова та література)»
Рік підготовки:	4
Семестр викладання:	осінній
Кількість кредитів ЄКТС:	3
Мова(-и) викладання:	українська
Вид семестрового контролю	екзамен

Автор курсу та лектор:

доцент, кандидат філологічних наук Глуховцева Ірина Ярославна

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по батькові

доцент кафедри журналістики та українознавчих студій

посада

gluh18@snu.edu.ua

електронна адреса

+38-050-736-85-14

телефон

Viber за
номером
телефону

месенджер

за розкладом

консультації

Викладач лабораторних занять:*

непередбачено

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

посада

електронна адреса

телефон

месенджер

консультації

Викладач практичних занять:*

доцент, кандидат філологічних наук Глуховцева Ірина Ярославна

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по батькові

доцент кафедри журналістики та українознавчих студій

посада

gluh18@snu.edu.ua

електронна адреса

+38-050-736-85-14

телефон

Viber за
номером
телефону

месенджер

за розкладом

консультації

Анотація навчального курсу

Цілі вивчення курсу:	ознайомити здобувачів вищої освіти з сучасними концепціями мовленнєвої діяльності, допомогти усвідомити роль знань з психолінгвістики в підвищенні культури усного й писемного спілкування, осмислити місце відомостей про психологічні закономірності мовленнєвого спілкування в системі фахової підготовки філолога.
Результати навчання:	з'ясування і засвоєння основних понять і категорій психолінгвістики, характеристика структури мовленнєвого акту, вироблення вмінь і навичок визначати й характеризувати особливості різноманітних ситуацій спілкування, ознайомлення із стилістичними прийомами і способами використання мовного матеріалу відповідно до умов і цільової настанови, вироблення вмінь оцінювати стилістичні можливості мовних засобів, піднесення культури професійного, ділового, побутового мовлення, що сприятиме закріпленню державного статусу української мови, формування вміння самостійно здобувати знання. Здобувачі вищої освіти повинні знати: термінологічний апарат з проблеми; сутність теорії мовленнєвої діяльності; лінгвістичне моделювання усної і писемної мовленнєвої діяльності; функції і форми мовлення; вияви якісних та кількісних закономірностей під час дослідження мовленнєвої діяльності. Здобувачі вищої освіти повинні вміти: орієнтуватися в проблемі виявлення комунікативних процесів та визначення їх складових; простежувати фрази розгорнутого мовленнєвого повідомлення; ґрунтовно характеризувати лексичні, семантичні та фонетичні явища під час мовленнєвої діяльності; чітко визначити граматичні та стилістичні проблеми мовленнєвого акту; проводити порівняльний аналіз текстів; досліджувати мовленнєвий етикет і культуру спілкування мовців.
Передумови до початку вивчення:	базові лінгвістичні знання зі шкільного курсу української мови та з дисциплін: «Сучасна українська літературна мова», «Психологія ділового спілкування», «Методика навчання української мови в ЗСО» «Педагогічна психологія».

Мета курсу (набуті компетентності)

Унаслідок вивчення навчального курсу здобувач вищої освіти набуде таких компетентностей:

- здатність планувати та управляти проектами, здійснювати прогнозування основних показників, що характеризують розвиток комунікативної системи;
- здатність реалізувати настанови толерантності та гуманності у контексті сучасної мультикультурності на основі загальнолюдських цінностей та критичного оцінювання соціально-політичних, економічних подій і явищ;
- здатність проводити психолінгвістичний аналіз тексту, використовувати знання психологічних особливостей мовленнєвої діяльності;
- здатність до мовленнєвого саморозвитку та професійного зростання, самоаналізу, рефлексії та адаптування до змінних умов;
- здатністю до безперервного й актуального навчання, опанування нових знань у галузі міжособистісної комунікації.

Структура курсу

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
1.	Психолінгвістика як наука: теоретичний та історичний аспекти	2/0/2	Психолінгвістика як наука й теоретична основа мовленнєвої діяльності. Предмет і об'єкт психолінгвістики. Психолінгвістика як психологічна наука. Зв'язок психолінгвістики з іншими галузями наук. Зв'язок психолінгвістики з лінгвістикою й методикою навчання мови. З історії розвитку психолінгвістики. Загальний огляд літератури з курсу.	Участь в обговоренні Виконання практичних завдань
2.	Психолінгвістичні аспекти мови й мовлення. Мова, мовлення, мовленнєва діяльність. Механізми породження та сприйняття мовлення	2/0/2	Поняття про мову й мовлення. Мовленнєва діяльність. Функції мови й мовлення. Види мовлення й мовленнєвої діяльності. Мовлення і мозок. Мовлення і мислення. Етапи породження мовлення. Довербальні етапи породження мовлення. Вербальні етапи породження мовлення. Етапи сприйняття і розуміння мовлення.	Участь в обговоренні Тести
3.	Етнопсихолінгвістика. Особливості засвоєння іноземної мови	2/0/2	Мова й культура. Національно-культурна специфіка слова. Лакуни. Міжкультурні контакти, культурний шок, акультурація. Лінгвістичний шок. Психологічні особливості засвоєння другої мови. Інтерференція під час вивчення другої мови. Її види. Поняття білінгвізму. Вплив раннього білінгвізму на мовленнєвий та інтелектуальний розвиток особистості.	Участь в обговоренні Тести Виконання практичних завдань
4.	Текст як об'єкт психолінгвістики	2/0/0	Слово, висловлювання, текст. Визначення тексту та його провідні ознаки. Продукування тексту. Особливості сприйняття тексту.	Участь в обговоренні
5.	Мовлення як унікальна здібність людини	0/0/2	Мова й мовлення. Функції мови й мовлення (<i>комунікативна, інформаційна, агітаційна, емотивна, мислетворча, номінативна, гносеологічна, культурологічна, естетична, ідентифікаційна, етична, метамовна, фатична, волюнтативна, виховна, магічно-містична, філософсько-світоглядна, державотворча</i>). Звукова комунікація тварин. Її відмінність від комунікації людей. Особливості мови/мовлення людини: Багаторівнева структурна організація мови людини. Значеннєва наповненість людської мови/мовлення. Смыслова наповненість людської мови/мовлення. Здатність людської мови до глотогенезу під впливом зміни історичних обставин, установлення зв'язків з представниками інших мовно/мовленнєвих культур. Біологічне підґрунтя виникнення мовлення в людини. Фонаційний апарат людини як передумова звукової реалізації мовлення. Його відмінність від фонаційного апарату тварин. Соціальні передумови оволодіння людиною мовленням.	Участь в обговоренні Тести Виконання практичних завдань

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
6.	Внутрішнє мовлення як психологічний посередник між мовою і мисленням	2/0/2	Усвідомленість як головна особливість мовлення людини. Активна участь у цьому процесі мислення. Взаємозв'язок мови, мислення й світогляду. Номінативна й операціональна (нейробіологічна) сторони мислення. Мовлення як пусковий механізм мислення. Взаємообумовленість внутрішнього й зовнішнього мовлення. Роль внутрішнього мовлення в емоційно-вольовій діяльності людини. Внутрішнє мовлення як особлива функція мозку. Її відмінність від мовлення зовнішнього. Механізм зародження думки. Роль у цьому процесі внутрішнього мовлення. Механізм породження висловлювання. Роль у цьому процесі внутрішнього мовлення.	Участь в обговоренні Тести Виконання практичних завдань
7.	Слухання як вид мовленнєвої діяльності	2/0/2	Будова біологічного апарату людини для сприймання усних висловлювань. Слухання як рецептивний вид мовленнєвої діяльності. Основні недоліки традиційного слухання. Чинники, що визначають ефективність слухового сприймання. Категорії слухачів. Необхідність інформації, що сприймається на слух у житті людини. Принципи ефективного слухання. Шляхи поліпшення навичок слухання. Уміння конспектувати як ефективний чинник поліпшення навичок слухання. Рівні вміння слухати співбесідника. Правила ефективного слухання.	Участь в обговоренні Виконання практичних завдань
8.	Читання як вид мовленнєвої діяльності	2/0/2	Сутність процесу читання. Способи або види читання. Недоліки традиційного читання. Способи подолання недоліків читання. Алгоритми читання: Інтегральний алгоритм читання. Диференціальний алгоритм читання. Способи фіксації прочитаної інформації: конспект, анотація, реферат. Культура читання.	Участь в обговоренні Виконання практичних завдань

Рекомендована література

Базова:

Бабич Н. Д. Лінгвопсихологічні основи навчання і вивчення мови. Чернівці : Літера, 2000. 175 с.

Загнітко А. П., Домрачева І. Р. Основи мовленнєвої діяльності. Донецьк : Вид-во Донец. ун-та, 2001. 56 с.

Загнітко А. П., Михальченко М. Основи психолінгвістики: науково-навчальне видання. Донецьк : ДонНУ, 2008. 233 с.

Засекіна Л. В., Засекін С. В. Вступ до психолінгвістики : навч. посіб. Острог : Нац. ун-т «Острозька академія», 2002. 168 с.

Куранова С. І. Основи психолінгвістики: навч. посіб. Київ : ВЦ «Академія», 2012. 208 с.

Допоміжна:

Барановська Л. Сутність основних знань, умінь і навичок вербального спілкування. *Дивослово*. 2000. №5. С. 23–28.

Бобир О. Етикет учителя : навч.-метод. посіб. Київ : Ленвіт, 2004. С. 4–34.

Васянович Г. П. Педагогічна етика : навч.-метод. посіб. Львів : Норма, 2005. С. 34–42.

Винницький В. Українська акцентна система : становлення, розвиток. Львів, 2002. С. 3–34.

Воробйова Л. М. Психолінгвістичний глосарій. 2-ге вид., доп. Рівне : Волинські обереги, 2011. 128 с.

Максименко С. Д., Забродський М. М. Технологія спілкування (комунікативна компетентність учителя: сутність і шляхи формування). Київ : Главник. 2005. 112 с.

Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми [Підручник]. Полтава : Довкілля-К, 2008. 711 с.

Смульсон М. Л. Психологія розвитку інтелекту. Київ : Норадрук, 2003. 298 с.

Оцінювання курсу

За повністю виконані завдання здобувач вищої освіти може отримати визначену кількість балів:

Інструменти і завдання	Кількість балів
Участь в обговоренні, виконання практичних завдань	65
Тести	15
Екзамен	20
Разом	100

Шкала оцінювання здобувачів вищої освіти

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D		
60-63	E	задовільно	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Політика курсу

Плагіат та академічна доброчесність:

Під час виконання практичних завдань здобувачі вищої освіти мають дотримуватися політики академічної доброчесності. Запозичення оформлювати відповідними покликаннями. Списування є забороненим. Результати навчання здобувачів вищої освіти викладач оцінює об'єктивно. Здобувачі вищої освіти самостійно виконують навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей).

Завдання і заняття:

Усі завдання, передбачені програмою курсу, мають бути виконані своєчасно й оцінені в спосіб, зазначений вище. Аудиторні заняття здобувачі вищої освіти мають відвідувати регулярно. Пропущені заняття (з будь-яких причин) мають бути відпрацьовані з отриманням відповідної оцінки не пізніше останнього тижня поточного семестру. Через поважну причину (хвороба, академічна мобільність тощо) терміни відпрацювання можуть бути збільшені за письмовим дозволом декана.

Поведінка в аудиторії:

На заняття здобувачі вищої освіти приходять до аудиторії відповідно до розкладу, не запізнюючись.

Під час занять:

не залишають аудиторію без дозволу викладача;

коректно поведуться між собою;

вільно висловлюють свої погляди;

не заважають викладачеві проводити заняття.

Під час контролю знань:

не послуговуються зовнішніми джерелами інформації, які заборонено використовувати під час виконання роботи;

не можуть розмовляти з іншими здобувачами та порушувати режим тиші в аудиторії;

мають право на отримання від викладача роз'яснень про причини отримання низької/незадовільної оцінки.